

Crònica de la 10a Jornada de Museus, Gestió documental i Arxiu: la investigació i innovació als arxius dels museus

Tipus: [1]

Autor: [Zamora Escala, Jaume Enric](#) [2]

Creació: Publicat per [Jaume Enric Zamora Escala](#) [2] el 01/04/2025 - 10:49 | Última modificació: 01/04/2025 - 17:55

Etiquetes: formació; arxius dels museus; innovació; investigació

Contingut relacionat :

El passat dijous 27 de març, en sessió de matí, va tenir lloc la 10a edició de la Jornada de Museus, Gestió Documental i Arxiu organitzada pel Museu Marítim de Barcelona amb la col·laboració de la Generalitat de Catalunya, l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona, l'Associació de Professionals de l'Arxivística i la Gestió de documents de Catalunya, l'Associació de Professionals de la Museologia de Catalunya i Medios Avanzados de Cálculo y Diseño.

Aquesta jornada es va iniciar l'any 2003, de caràcter biennal, amb la voluntat de ser un espai d'intercanvi d'experiències referents als arxius dels museus.

El tema a tractar enguany fou la investigació i innovació als arxius dels museus i el Comitè Científic va estar format per Remei Perpinyà, Magda Gassó, Assumpció Colomer, Maria José Badenas i Fina Solà.

El nombre d'inscrits va ser de 322 persones, 109 de forma presencial i 213 online. La inauguració de la jornada va anar a càrrec d'Enric Garcia, director del Museu Marítim de Barcelona i de Joaquim Borràs, director general del Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya.

La jornada es va encetar amb la ponència, “Challenges of Change: Managing the Archives of the Victoria and Albert Museum” (“Els reptes del canvi: La gestió dels arxius del Victoria and Albert Museum”), per Matti Watton, Senior Archivist, del [Victoria and Albert Museum](#) [3], definint-lo com una família de museus, d'arts aplicades, arts decoratives i disseny, amb 1.000 treballadors i amb 2.800.000 d'objectes, va resseguir l'origen de les col·leccions en relació a l'Exposició Universal de 1851, amb l'objectiu permanent de garantir l'accés per part dels diferents usuaris. Com a fets recents que van suposar la reestructuració i condicionament de nous espais en els seus equipaments han estat els Jocs Olímpics de 2012 celebrats a Londres i el Covid de 2020, per tal de millorar l'accés i els magatzems/dipòsits. Una col·lecció àmplia i diversa que s'ha destacat ha estat la del cantant David Bowie que s'hi podrà accedir enguany, un exemple de col·lecció amb risc de conservació per la seva varietat, composició i quantitat. El ponent ha reivindicat la necessària gestió integral del museu amb els arxius i el gran repte que suposa la gestió digital per a totes les col·leccions, amb l'afegit d'un nou tipus d'art com és el digital, dotat d'un equip humà específic. I en paral·lel, evidentment, que la preservació digital també s'ha de garantir. Som en un canvi permanent, de grans reptes tecnològics en què és imprescindible la gestió dels riscs, la formació del personal i els recursos necessaris per afrontar-lo.

Experiències Bloc 1:

“Research and Innovation in Museum Archives: Insights from Heritage Middle East International Exhibition 2024” (“Recerca i innovació als Arxius dels Museus: Perspectives de l'exposició internacional Heritage Middle East 2024”). Forget Chaterera-Zambuko, Assistant Professor, Department of History-Records Management and Archival Science, Sorbonne University, Abu Dhabi, se centrà en una panoràmica del contingut de [l'Exposició internacional Heritage Middle East 2024](#) [4], amb la irrupció global de la digitalització, la realitat augmentada, la IA, la tecnologia 3D,... exposant els tres reptes que tenen els arxius i els museus: la digitalització ètica, la sostenibilitat i preservació digital a llarg termini i, l'equilibri entre la innovació i les pràctiques tradicionals. La democratització del coneixement i la reducció de la petjada de carboni esdevenen alhora grans objectius a abordar.

“Objects on the move! Conversion of the archival collection spaces at the Archives of Social Democracy” (“Objectes en moviment! Reconversió dels espais dels fons d'arxiu de l'Archive of Social Democracy”). Laura Valentini, [Friedrich-Ebert-Stiftung's Archive of Social Democracy](#) [5] (AdsD), exposà les col·leccions documentals existents. Destacà la multiplicació i diversificació de formats i suports en els darrers anys amb les dificultats per garantir-ne la seva conservació. Va descriure la reubicació i transformació dels magatzems/dipòsits de conservació en aquests darrers anys segons els paràmetres de condicions ambientals recomanables, amb la importància del treball en equip i que sigui interdisciplinari.

Experiències Bloc 2:

“El Museu de les Aigües i l'ús de l'arxiu per crear noves experiències”. David Rovira, responsable d'activitats del [Museu de les Aigües](#) [6], exposà l'ús intens de l'Arxiu, amb tres eixos: persones, objectes i documentació. En el context del Covid, el museu optà per la digitalització intensiva. Les activitats del museu s'han centrat en les exposicions virtuals, treballant també amb la col·laboració d'arxius externs com el del COAC, l'optimització de les xarxes socials, les experiències gamificades (escape room), aprofitant el gran potencial dels arxius per tal de difondre amb efectivitat.

“Pinturas y miniaturas incautadas por la Caja de Reparaciones en los museos estatales: fuentes para la investigación” (“Pintures i miniatures requisades per la Caixa de Reparacions als museus estatals: fonts per a la recerca”). Marta Tudela Sánchez, Jefa de servicio de documentación de la Subdirección General de Museos Estatales, i Marta López-Rioboo, conservadora de Museos de la Subdirección General de Museos Estatales, a partir de la Ley 20/2022 de Memoria Democrática documenten a través de documents d'arxiu (fotografies, actes d'entrega, rebuts, inventaris... etiquetes a les obres) [el circuit de confiscació i devolució que segueixen aquests béns culturals durant la Guerra Civil espanyola i la postguerra](#) [7] en nou museus estatals.

“Exaggerated Pricing and Storytelling of Pocket Watches on Second-Hand Sales Sites in Turkey: The Potential Responsibility of Museum Archives” (“Preus exagerats i narrativa dels rellotges de butxaca als llocs de venda de segona mà de Turquia: La responsabilitat potencial dels Arxius dels Museus”). M. Fahri Furat, Department of Information and Document Management de la Istanbul University, reclamà que els arxius i els museus haurien de contribuir a contextualitzar els objectes, en aquest cas els rellotges de butxaca, per evitar la seva descontrolada mercantilització. I, alhora, els museus també podrien oferir formació (en la valoració i certificació d'autenticitat d'objectes) i garantir plenament l'accés públic.

“[El Fons Pau Casals](#) [8], present i futur d'un llegat”. Isaura Solé, tècnica documentalista, Fundació Pau Casals i Pep Casals, director, Coeli Platform i Nubilum, varen descriure la configuració del llegat divers de Pau Casals, la seva digitalització i l'evolució de les eines tecnològiques emprades que faciliten una millor gestió, accés i recerca.

Experiències Bloc 3:

“[Escena Digital de Catalunya](#) [9]. La història de les arts escèniques catalanes a un clic”. Anna Valls, directora del MAE - Centre de Documentació i Museu de les Arts Escèniques, presentà la configuració d'aquest equipament, que preserva i difon la memòria de les arts escèniques de Catalunya, amb les col·leccions que el conformen i destacant l'evolució de les eines de gestió amb l'objectiu final de disposar d'un únic cercador de documents i objectes.

“Gestió i preservació del [fons històric del MACBA](#) [10]. Passat i present”. Elisabet Rodríguez i Paloma Gueilburt, tècniques d'Arxiu del MACBA, van descriure l'evolució i configuració del fons, amb tres grans objectius de gestió, preservació digital i difusió, amb el web de Coeli.

“IA y archivo: Casos de uso en los archivos de los museos” (“IA i arxiu: Casos d'ús en els arxius dels museus”). Carlos Ramírez i Alfredo Manzanares, Medios Avanzados de Cálculo y Diseño, SL, presentaren el projecte-prova d'IA de la informació del Museu Marítim de Barcelona, partint d'un ecosistema de dades que prèviament estaven estructurades.

“Digital preservation and access to rock art painting as archival records: navigating the African Rock Art Digital Archive, South Africa” (“Preservació digital i accés a les pintures rupestres com a registres d'arxiu: navegant per l'Arxiu Digital d'Art Rupestre Africà, Sud-àfrica”). Mbongeni Andries Tembe, Senior Technician, [The African Rock Art Digital Archive, Rock Art Research Institute](#) [11] (RARI), donà constància de l'arxiu digital més gran d'Àfrica, amb l'objectiu de preservar, protegir l'art rupestre i facilitar-ne l'accés.

La jornada va arribar a la recta final amb la darrera ponència: “Strengthening Museum Archives: Advocacy, Collaboration, and Emerging Challenges” (“Enfortir els Arxius dels Museus: promoció, col·laboració i nous reptes”), Laura Uglean Jackson, Chair of [the Society of American Archivists' Museum Archives Section](#) [12], va centrar-se en primer lloc en la seva trajectòria com a arxivera i el treball pioner de treballar els materials d'arxiu en contacte amb les comunitats indígenes. I en darrer terme, va compartir la difícil situació actual dels museus dels EEUU, des de la seva perspectiva d'arxivera del Museu de Denver (Colorado). Amb molta incertesa, va definir l'arribada de les noves polítiques de Trump provocant una gran inestabilitat, amb retallades econòmiques i amb la dificultat creixent de poder tractar amb normalitat conceptes com la inclusió i la diversitat. La ponent va encoratjar continuar treballant per la dignitat i els principis de la professió, amb una gran dosi de resiliència.

La cloenda va anar a càrrec de Fina Solà, impulsora de la jornada i membre del Comitè Científic, Joan Vicens, president de l'Associació de Professionals de la Museologia de Catalunya i Francesc Giménez, president de l'Associació de Professionals de l'Arxivística i la Gestió de documents de Catalunya, que van coincidir en el bon balanç de la jornada i el seu to inspirador; destacant la visió holística del coneixement, compartit entre arxius i museus; el necessari treball en equip i en xarxa; el gran valor de la cooperació; els reptes tecnològics i ètics comuns; el deure de facilitar l'accés a la ciutadania; el respecte per la sostenibilitat i la petjada de carboni (tots els ponents no locals menys l'anglès van fer la seva intervenció on line) i, finalment van recollir una de les qüestions que va llençar el públic de crear un grup de treball format per professionals dels arxius dels museus.

Oficina de Patrimoni Cultural

1 d'abril de 2025

Etiquetes: formació; arxius dels museus; innovació; investigació

- [13]

URL d'origen: <https://xam.diba.cat/news/2025/04/01/cronica-de-10a-jornada-de-museus-gestio-documental-arxiu-investigacio-innovacio-al-0>

Enllaços:

- [1] <https://xam.diba.cat/>
- [2] <https://xam.diba.cat/members/zamoraej>
- [3] <https://www.vam.ac.uk/whatson>
- [4] <https://expoheritage.com/heritagemiddleeast/>
- [5] <https://www.sfu.ca/union-memory/about/organizations/asd-fes.html>
- [6] <https://www.museudelesaigues.cat/>
- [7] <https://www.cultura.gob.es/cultura/mc/incautaciones-guerra-civil/portada.html>
- [8] <https://www.paucasals.org/museu/colleccio/>
- [9] <https://escena.cdmae.cat/home>
- [10] <https://www.macba.cat/ca/obra/ahisf-fons-historic-macba/>
- [11] <http://www.sarada.co.za/#/library/>
- [12] <https://www2.archivists.org/groups/museum-archives-section>
- [13] <https://xam.diba.cat/node/2675>